

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O‘RTA
MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI**

ERKIN XOJIYEV, TO‘LQIN XOJIYEV

MA‘MURIY HUQUQ

*O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta‘lim vazirligi
tomonidan darslik sifatida tavsiya etilgan*

TOSHKENT — 2008

Ushbu darslikda mamlakatni modernizatsiya va isloh qilish sharoitida davlat boshqaruvining mazmun-mohiyati, ma'muriy huquq predmeti, uslubi, tizimi va manbalari, ma'muriy-huquqiy normalar va munosabatlar; ma'muriy huquq subyektlari, ma'muriy huquqiy shakllar va uslublar, ma'muriy javobgarlik, ma'muriy jarayon va ma'muriy huquqbuzarliklar bo'yicha ish yuritish, shuningdek, davlat boshqaruvida qonuniylik va intizomni ta'minlash singari asosiy ma'muriy-huquqiy institutlar yoritib berilgan.

Darslik «Ma'muriy huquq» fani dasturi asosida tayyorlangan bo'lib, huquqshunoslik mutaxassisligi bo'yicha ta'lim olayotgan talabalarga, ta'lim muassasalari aspirantlari va o'qituvchilariga, shuningdek, ma'muriy huquq masalalari bilan qiziquvchi keng kitobxonlar doirasiga mo'ljallangan.

Mas'ul muharrir: **M.X.RUSTAMBOYEV** — yuridik fanlar doktori, professor

Taqrizchilar: **A.R.RAHMONOV** — yuridik fanlar doktori, professor;
A.S.TURSUNOV — yuridik fanlari doktori

ISBN 978–9943–10–124–1

© «Fan va texnologiya» nashriyoti, 2008.

SO'Z BOSHI

O'zbekiston tanlab olgan yo'l — respublika va uning xalqining manfaatlariga mos keladigan, ijtimoiy jihatdan yo'naltirilgan bozor iqtisodiyotini shakllantirishga qaratilgan iqtisoddir. Bozorga o'tilgan sari iqtisodiyotni boshqarish va tartibga solishda davlatning roli jiddiy o'zgaradi. Bozor iqtisodiyotining o'zini-o'zi tartibga soluvchi mexanizmlari tobora katta rol o'ynaydi.

Demokratik prinsiplarga asoslangan erkin bozor munosabatlari o'tish izchil tarzda eskicha tartiblarga barham berish, uning o'rniga yangi bozor tartiblarini bosqichma-bosqich joriy eta borish, iqtisodda, siyosatda, madaniy-ma'naviy hayotda tub islohotlarni amalga oshirish yo'li bilan jamiyatni demokratlashtirish va yangilash, mamlakatni modernizatsiya va isloh qilish orqali amalga oshiriladi.

Bu jarayonda fuqaro, jamiyat va davlat o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni tartibga solish, davlat organlari faoliyatini yanada takomillashtirish, kadrlarni tayyorlash masalasi birinchi galdagi muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasining «Ta'lim to'g'risida»gi Qonuni va «Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi»dan kelib chiqqan holda ta'lim sohasida tub islohotlar olib borilib, ta'lim tizimi mazmunini tarkibiy qayta qurish va tubdan yangilash asosiy vazifa etib belgilandi. O'tgan vaqtlar mobaynida o'rta, o'rta-maxsus kasb-hunar va oliy ta'limning yangi davlat ta'lim standartlari ishlab chiqildi va tasdiqlandi. Milliy dasturni to'liq ro'yobga chiqarish, mehnat bozorining rivojlanishi va real ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarni hisobga olgan holda unga aniqliklar kiritish, tabaqalashtirilgan ta'limga o'tishni to'liq amalga oshirish, ta'lim muassasalarini maxsus tayyorlangan malakali pedagog kadrlar bilan to'ldirishni ta'minlash, ularning faoliyatida raqobatga asoslangan muhitni vujudga keltirish belgilandi.

Bundan tashqari, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti I.A.Karimov ko'rsatib o'tganlaridek, «...ta'lim darslikdan boshlanadi. Achchiq bo'lsa ham tan olishga majburlamiz, deyarli barcha sohada

darsliklarimiz ahvoli bugungi va ertangi kun talablari darajasida emas».

Shu sababli, tayyorlangan «Ma'muriy huquq» darsligi amaldagi qonunchilik asosida davlat boshqaruvining nazariy-huquqiy masalalarini yoritib berishni, boshqaruvni tashkil etish va amalga oshirish amaliyotiga e'tiborni kuchaytirishni, uni qayta tashkil etishning yangi yo'nalishlarini ishlab chiqishni, davlat boshqaruvini kadrlar bilan ta'minlashni samarali tashkil etishni takomillashtirishni nazarda tutadi.

Ma'muriy huquq — O'zbekiston Respublikasi huquq tizimining yirik, murakkab va rivojlangan tarmoqlaridan biridir. Bu uning tartibga solinuvchi predmetining o'ziga xos xususiyatlaridan, munosabatlarning keng qamrovliligidan kelib chiqadi, jamiyat va davlat hayotining turli sohalarida boshqaruv faoliyati bilan bog'liq holda vujudga keladigan ijtimoiy munosabatlarni huquqiy tartibga solishning asosini tashkil etadi.

O'zbekiston Respublikasining barcha sohalarida yuz berayotgan keng ko'lamli islohotlar kabi davlat boshqaruvi sohasidagi islohotlar ham borgan sari chuqurlashib, bozor munosabatlari asosida yangi mustaqil davlatchilikni barpo etish jarayonlari tezlashtirildi.

Kuchli davlatdan kuchli fuqarolik jamiyatiga o'tish davrida davlat boshqaruvini to'g'ri tashkil etish va uni amalga oshirish — ijtimoiy hayotning barcha jabhalarini erkinlashtirish, jamiyat va davlat oldida turgan asosiy vazifalarni ro'yobga chiqarishda katta ahamiyatga ega.

Davlat boshqaruvi tizimini yanada takomillashtirish olib borilayotgan ma'muriy islohotlar bilan bevosita bog'liq bo'lib, boshqaruvning mazmun-mohiyatini o'zgartirish, uning samaradorligini oshirish, boshqaruvda optimal mexanizmni yaratishdan iborat.

Hozirgi kunda «Ma'muriy huquq» fani o'zagini tashkil etuvchi davlat boshqaruvi mazmuniga bo'lgan qarashlarning, ma'muriy-huquqiy normalar va institutlarning, davlat boshqaruvi tizimini tashkil etishning odatiy yo'lining qayta ko'rib chiqilishi mazkur fanga hamda ta'lim berish jarayoniga bo'lgan e'tiborni yanada kuchaytirdi. Bu birinchi navbatda, mamlakatda olib borilayotgan iqtisodiy, ijtimoiy-madaniy, siyosiy va ma'muriy islohotlarning ma'muriy huquq tomonidan tartibga solinadigan ijtimoiy munosabatlarga bo'lgan ta'siri bilan izohlanadi.

«Ma'muriy huquq» darsligida, mualliflar, davlat boshqaruvi va uning asosiy prinsiplari; ma'muriy huquq predmeti, uslubi, tizimi va manbalari; ma'muriy-huquqiy normalar va munosabatlar; ma'm-

muriy huquq subyektlari; ma'muriy huquqiy shakllar va uslublar; ma'muriy javobgarlik; ma'muriy jarayon va ma'muriy huquq-buzarliklar bo'yicha ish yuritish, shuningdek, davlat boshqaruvida qonuniylik va intizomni ta'minlash singari asosiy ma'muriy-huquqiy institutlarga yangicha yondashgan.

* * *

Ushbu darslikni tayyorlash va nashr etishda bevosita ko'maklashgan aziz va mehribon ota-onajonimiz — *Xojiyev Tuyg'un* va *Abdullayeva Gulsara*larga chuqur minnatdorchiligimizni bildirib, hamma vaqt sog'-salomat xalqimiz xizmatida bo'lib yurishlarini tilab qolamiz.

Darslikni tayyorlashda o'zlarining qimmatli maslahatlari bilan yordam bergan Toshkent Davlat yuridik instituti jamoasiga, xususan, «Ma'muriy va moliya huquqi» kafedrasi mudiri dotsent A.A.Li, o'qituvchi F.B.Isayeva va boshqa kafedra a'zolariga samimiy minnatdorchiligimizni bildiramiz.

MUALLIFLAR.